

Илија ПСАЛТИРОВ

ЕКОНОМИЈАТА - ПРИОРИТЕТ БЕЗ ОДЛАГАЊЕ

Македонската економија запаѓа во тешка криза! Македонската економија тоне! Македонската економија е пред колапс! Со години наназад вакви се најчестите наслови на многу написи за македонската економија. И покрај декларативните заложби на сите досегашни влади, ни една од нив цврсто не се зафат со поинтензивно средување на работите во економската сфера (освен краток период во 1998 и во текот на 1999 година). Секогаш имавме оправдувања за слабите економски резултати и за неспроведувањето на реформите. Прво беше ембаргото од страна на Грција, потоа ембаргото кое меѓународната заедница му го наметна на нашиот северен сосед, а што ние моравме да го почитуваме (иако тогаш некој убаво се нафатираа со нелегални бизниси преку северната граница), па дојде Косовската криза и речиси 400.000 бегалци, кои беа директно на товар на нашиот Буџет, за на крај да ни се случи конфликтот во 2001 година, кога буквално сите развојни процеси беа замрени, а економијата повторно доби шлаганица, која сè уште нè боли сите нас. И секогаш нешто друго имаше предност пред економијата.

Всушност, сè почна со криминалната приватизација, која направи прво да се уништат сите општествени (како што тогаш ги нарекувавме) стопански субјекти, за потоа некои со нашите пари да ги "купи" истите за бадијала. Се правеше сè за да се намали вредноста на претпријатијата, за да може поевтино да

бидат купени. Така беа приватизирани најголемите стопански субјекти во државата, а најчесто измамени (или избркани од работа), остануваа работниците, додека дотогашните менаџери стануваа сопственици. Е, денес истите тие фирми кои беа за џабе продадени, прават милионски профити, но кáрот оди само во џебовите на неколкумина моќници. Приватизиравме сè што можеше да се приватизира, иако останаа уште неколку стратешки претпријатија (на пример ЕСМ), да се "распродадат", но останува и едно суштинско прашање - каде се потрошија парите собрани од приватизацијата на стотици македонски претпријатија? Само од продажбата на Телеком, државата заработи стотици милиони долари, а да не ги спомнуваме останатите претпријатија кои беа приватизирани. Навистина е несфатливо за што се потрошија сите тие пари!? Велам "потрошија", зашто очигледно не се "инвестираа". Ако соодветно се инвестираа, ако ништо друго, сега барем ќе имавме пруга кон Бугарија, автопат од Велес до Битола и до границата со Грција, автопати на релациите Велес, Штип, Радовиш и Струмица, односно за Кочани, Берово и Делчево или од Куманово до Крива Паланка. Се чини дека некој сосема ја заборавил (особено) Источна Македонија. А сакаме економски напредок.

Мора да им биде јасно на оние кои ја прават (ако ја прават) стратегијата за економски развој, дека без соодветна инфраструктура, без патишта, мостови, модерна железница, водоводи и слично, а сè повеќе и без Интернет, не ќе може да се поддржи економијата во целост. Најмоќните држави во светот,

почнувајќи од САД, преку Германија, па сè до Јапонија, прво изградиле инфраструктура, како прв чекор во градењето успешни економски системи. Бизнисите ќе се развиваат и луѓето ќе можат да комуницираат подобро, само ако меѓу себе се поврзани со квалитетна инфраструктура. Затоа нека не се фалат нашите министри за финансии дека се штеделе пари од Буџетот, па затоа не се "трошеле" средства за капитални инвестиции. Грешка! Парите наменети за капитални инвестиции треба да се инвестираат, а не да се трошат. Разликата меѓу поимите "трошење" и "инвестирање" е огромна, но дали тоа го сфаќаат тие што треба да го сфатат? Очигледно дека некои ги помешале поимите, па мислат дека на земјава не ѝ се потребни капитални инвестиции, што во најголема мера подразбира изградба на инфраструктурата. Економскиот развој мора да почне со градење капитални инфраструктурни објекти. А во тоа секако ќе добиеме поддршка и од ЕУ, зашто и тие знаат колку е важно инвестирањето во инфраструктурата за севкупниот економски развој на една држава. Значи, имаме од каде да почнеме, само треба да се решиме... и да сакаме да сториме нешто.

По долгогодишните политички турбуленции и кризи, суштинските политички прашања се чини се затвораат и се приведуваат кон крај. Останаа уште некои закони, како оние за знамето, грбот и химната и сл., кои ќе треба да се донесат и со тоа да се стави крај на сите отворени политички прашања од внатрешен карактер. Потоа, ама баш ништо нема да ги оправдува нашите политичари

да се зафатат со решавање на економските проблеми, иако мислам дека веќе е време да се почне. А една мисла вели: "И најдолгиот пат почнува со првиот чекор". Па, редно е да го направиме и тој прв чекор на долгиот и макотрпен пат кон изградбата на здрава и успешна македонска економија. А пари има! Само треба домаќински да се вложат во проекти, кои ќе донесат развој и кои ќе поттикнат натамошен, дополнителен развој. Развојната компонента на една економија го има истото движење како и падот на економијата. Еве, како: Кога работите ќе тргнат на лошо, тогаш според спиралниот ефект, лошото зафаќа многу општествени процеси, па така целата држава, а не само економијата одат надолу. Тоа нам ни се случува веќе 15 години. Исто е и со развојот. Кога во еден сегмент работите ќе тргнат на поарно, тогаш се отвораат можности и за други позитивни трендови. Значи, ако почнеме со изградбата на инфраструктурата и целата држава ја претвориме во големо градилиште, тоа само по себе ќе повлече активирање на многу други економски активности, кои ќе отворат можности како за реактивирање на замрениите, така и за давање стимул за почнување нови бизниси. Кога би се овозможило и со стимулативен даночен систем да се мотивираат како домашните, така и странските инвеститори да вложуваат во една прогресивна и надежна економија, работите би тргнале во вистинска насока. Оттука, време за чекање нема. Ако сакаме просперитетна Македонија и Македонија на богати и среќни граѓани, економијата мора да ни стане приоритет без одлагање.